

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут**

Петечел Н. М.

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

**методичні вказівки та завдання
для підготовки до семінарських (практичних) занять
студентів заочної форми навчання
ОП «Право»
спеціальності 081 «Право»**

м. Івано-Франківськ – 2023

Затверджено на засіданні кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 6 від 24.01.2023 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №3 від 15.02. 2023 р.)

Петечел Н. М. Міжнародний захист прав людини. Методичні вказівки та завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право, освітньо-професійної програми Право. Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 15 с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» розроблені на основі навчального плану підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр спеціальності 081 «Право» Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника». Метою даного видання є сприяння організації роботи студентів при вивченні відповідного курсу. В методичних вказівках викладені завдання до семінарських занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольні питання для перевірки знань, термінологічні і практичні завдання, а також питання і тестові завдання для самоконтролю.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

© Петечел Н. М., 2023

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2023

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	6
Загальні методичні рекомендації для підготовки до семінарських (практичних) занять.....	10
Тематика та зміст семінарських занять.....	12

ПЕРЕДМОВА

Впевнений курс України на інтеграцію до європейських співтовариств спонукає все більше звертати увагу на дотримання європейських стандартів прав людини. У 2014 році Європейський союз та Україна підписали Угоду про Асоціацію, що являє собою новий етап у розвитку європейсько-українських договірних відносин, маючи на меті політичну асоціацію та економічну інтеграцію. Основою для внутрішніх і зовнішніх процедур Асоціації між ЄС та Україною є дотримання принципів демократії, прав і свобод людини, верховенства права. Показовим критерієм авторитету держави на міжнародній арені є виконання принципів міжнародного права, зокрема принципу поваги прав людини. В червні 2022 року Україна отримала статус країни-кандидата на вступ до Євросоюзу. Цей статус має низку переваг: доступ до європейських структур, фінансова допомога та підтримка у вигляді грантів, кредитів. Водночас Єврокомісія дала Україні рекомендації, виконання яких не прив'язане до вже ухваленого рішення, але від них залежать подальші етапи, пов'язані із членством у блоці.

«Міжнародний захист прав людини» є однією з нормативних навчальних дисциплін освітньо-професійної програми «Міжнародне та європейське право», спеціальності 081 Право, освітнього рівня «бакалавр», що вивчає універсальну та регіональні міжнародно-правові системи захисту прав людини.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Механізми захисту прав людини.
2. Міжнародні стандарти прав людини.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є формування у студентів необхідних знань про загальні положення, стандарти і міжнародні механізми захисту прав людини, міжнародні та вітчизняні організації, які мають на меті реалізацію захисту прав людини, а також співвідношення міжнародних та внутрішньодержавних механізмів захисту прав людини.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є формування у студентів правового світогляду та мислення, оволодіння студентами сучасними знаннями з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері захисту прав людини, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних правових ситуацій в контексті міжнародного захисту та рішень ЄСПЛ, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення захисту прав, свобод та інтересів суб'єктів в міжнародних організаціях.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні вміти:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію в сфері міжнародного захисту прав людини;
- аргументовано висловити свою правову позицію з використанням посилань на міжнародні нормативні акти, судову практику, наукові джерела;
- всебічно і глибоко аналізувати запропоновані спірні ситуації;
- складати проекти процесуальних документів;
- консультувати з правових питань, зокрема, можливих способів захисту, охорони і забезпечення прав та законних інтересів особи в міжнародних судових установах після використання всіх національних можливостей;
- критично та системно аналізувати, порівнювати і тлумачити міжнародне та національне законодавство, що має на меті захист прав, свобод та законних інтересів особи;

- системно аналізувати документи, розуміти їх правовий характер і значення, давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані з міжнародним захистом прав і свобод;
- аргументувати власну точку зору та прийняти за конкретним завданням рішення;
- логічно та критично мислити, самостійно приймати рішення в сфері міжнародного захисту прав людини.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ»

Змістовий модуль 1. *Механізми захисту прав людини.*

ТЕМА 1. Загальні положення про права людини

Природа та сутність прав людини. Класифікація прав людини. Універсальність прав людини. Захист прав людини в діяльності Ліги Націй

ТЕМА 2. Захист прав людини в діяльності ООН

Статут ООН, Загальна декларація прав людини 1948р. Рада ООН з прав людини. Верховний Комісар ООН з прав людини. Процедура 1503.

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966р., Комітет по правах людини.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966р., Комітет із економічних, соціальних та культурних прав.

Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок 1979р. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок.

Конвенція про права дитини 1989р. Комітет з прав дитини.

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984р. Комітет проти катувань.

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965р. Комітет по ліквідації расової дискримінації.

Конвенція про права осіб з інвалідністю 2006р. Комітет з прав осіб з інвалідністю.

ТЕМА 3. Захист прав людини в Європі

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950р.: принципи тлумачення, особливості застосування в національному правопорядку. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні (справа «Бурмич та інші проти України» №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати 2017р.; справа «Бочан проти України №2» 2015р.). Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006р.

Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Європейського суду з прав людини. Європейська соціальна хартія (переглянута). Захист прав людини в Європейському Союзі. Хартія основоположних прав Європейського Союзу 2000р.

Діяльність ОБСЄ у сфері визначення та просування стандартів захисту прав людини (Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, Верховний Комісар ОБСЄ у справах національних меншин)

ТЕМА 4. Інші регіональні системи захисту прав людини

Міжамериканська система захисту прав людини. Африканська система захисту прав людини. Субрегіональні системи захисту прав людини в Африці. Арабська

система захисту прав людини . Захист прав людини в рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).

Змістовий модуль 2. Міжнародні стандарти прав людини.

ТЕМА 5. Право на життя. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання

Обсяг та складові права на життя. Зобов'язання держави щодо права на життя.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на життя (справа «Макканн та інші проти Сполученого Королівства 1995р», №18984/91, рішення Великої палати 1995р.; «Лопеш де Соуза Фернандеш проти Португалії» №56080/13, рішення Великої палати 2017р.)

Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (справа «Сорінг проти Сполученого Королівства», № 14038/88, 1989р.; справ «Гефген проти Німеччини» №22978/05, рішення Великої палати 2010р.; справа «Каверзін проти України, №23893/03, 2012 р.)

ТЕМА 6. Право на свободу та особисту недоторканність

Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканність. Зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканність. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканність (справа «Харченко проти України», № 40107/02, 2011р; справа «Остін та інші проти Сполученого Королівства» № 39692/09, рішення Великої палати 2012 р.)

ТЕМА 7. Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції

Обсяг та складові права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до приватного життя (справа «С. і Марпер проти Сполученого Королівства», №№ 30562/04; 30566/04, рішення Великої палати 2008р.; Справа «Денісов проти України», № 76639/11, рішення Великої палати 2018р.).

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до сімейного життя (справа «Савіні проти України» № 39948/06, 2008 р.; «М.Р. і Д.Р. проти України» № 63551/13, 2018р.).

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до житла (справа «Німіц проти Німеччини, № 13710/88, 1992р.; справа «Кривіцька та Кривіцький проти України» №30856/03, 2011р.).

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до кореспонденції (справа «Роман Захаров проти Росії» №47143/06, рішення Великої

палати 2015р; справа «Барбулеску проти Румунії» № 61496/08, рішення Великої палати 2017 р.)

ТЕМА 8. Свобода думки, совісті та релігії. Свобода вираження поглядів

Обсяг та складові права на свободу думки, совісті та релігії. Зобов'язання держави щодо права на свободу думки, совісті та релігії.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу думки, совісті та релігії (справа «Коккінакіс проти Греції» № 14307/88, 1993р.; справа «С.А.С. проти Франції» №43835/11, рішення Великої палати 2014р.; справа «Евейда та інші проти Сполученого Королівства» №№ 48420/10, 59842/10, 51671/10, 36516/10, 2013р.)

Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Зобов'язання держави щодо права на свободу вираження поглядів.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу вираження поглядів (справа «Лінгенс проти Австрії» № 9815/82, 1986р.; справа «Угорський Гельсінський Комітет проти Угорщини» №18030/11, рішення Великої палати 2016р; справа « Аксель Шпрінгер АГ проти Німеччини» № 39954/08, рішення Великої палати 2012 р.)

ТЕМА 9. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність

Обсяг та складові права на свободу зібрань та об'єднання. Зобов'язання держави щодо права на свободу зібрань та об'єднання.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу зібрань та об'єднання (справа «Веніамін Тимошенко та інші проти України» № 48408/12, 2014р.; справа « Букта та інші проти Угорщини», № 25691/04, 2007 р.; справа « Баранкевич проти Росії» , №10519/03 2007 р.

Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність (справа «Спорронг і Л'єонрот проти Швеції», №№ 7151/75, 7152/75, 1982р.; справа «Луїзиду проти Туреччини», № 15318/89, рішення Великої палати 1996р.; справа «Фонд«Батьківська турбота» проти України», № 5876/15, 2018р.)

ТЕМА 10. Право на власність. Заборона дискримінації. Право на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту

Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність.

Обсяг та складові заборони дискримінації. Зобов'язання держави щодо заборони дискримінації.

Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації (справа «Пічкур проти України», № 10441/06, 2013р.; справа « Д.Н. та інші проти Чеської Республіки», №57325/00, рішення Великої палати 2007 р.)

Обсяг та складові права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.

Практика Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту (справа «Олександр Волков проти України», № 21722/11, рішення Великої палати 2013 р.; справа «Бурмич та інші проти України», №№46852/13, 47786/13. 54125/13, рішення Великої палати 2017р.)

ТЕМА 11. Правомірне обмеження прав людини та відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини під час надзвичайного стану, становища або ситуацій. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів

Правомірне обмеження прав людини. Відступ держави від своїх зобов'язань у сфері прав людини за надзвичайних станів

Застосування міжнародних стандартів прав людини у період збройних конфліктів. Застосування принципу *lex specialis* щодо міжнародного гуманітарного права. Захист поранених і хворих у діючих арміях. Захист поранених, хворих та осіб які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі. Захист військовополонених. Захист цивільного населення під час війни. Захист жінок та дітей під час війни.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» здійснюється у формі лекцій, семінарських (практичних) занять та самостійної роботи студентів.

Семінарські (практичні) заняття з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» покликані забезпечити глибоке засвоєння теоретичного матеріалу студентами, вироблення навичок самостійної роботи з монографічними та нормативними джерелами, вміння проводити комплексний теоретичний аналіз і робити узагальнення, оволодіння практикою застосування одержаних теоретичних знань та практичними навиками застосування відповідного законодавства. В зв'язку з цим кожне заняття передбачає *розгляд теоретичних питань, виконання контрольних питань та вирішення методичних і практичних завдань*, виконання яких мають знайти відображення у робочому зошиті підготовки до семінарських (практичних) занять з дисципліни.

Невиконання письмово вказаних завдань означає незадовільну підготовку до заняття й тягне за собою незадовільну оцінку.

Короткі методичні рекомендації та розширений перелік джерел, розроблені до кожної теми, мають допомогти студентам у виборі методики їх дослідження.

Готуючись до семінарських (практичних) занять, студентам перш за необхідно вивчити *теоретичні питання*, які винесені для обговорення, опрацювавши рекомендовану літературу. Також потрібно проаналізувати додаткові джерела, формуючи свою власну наукову позицію, особливо зі спірних, дискусійних питань.

Основою підготовки до семінарських (практичних) занять виступають міжнародні та вітчизняні нормативно-правові акти, навчальні підручники та посібники, які є загальними для всіх тем, а саме:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 року. № 995_004. Дата оновлення: 01.08.2021 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Конституція України від 28 червня 1996 року. N 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Опольська Н. М., Бабой А. М., Бабой В. С. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Вінниця: Твори. 2021. 408 с.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. Дата оновлення: 02.12.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
6. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
7. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і

основоположних свобод: навч.-посіб. [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків. Право, 2018. 374 с.

8. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник Київ. 2018. 168 с.

Семинар як форма навчального процесу складається з короткого вступного слова викладача. Після короткого вступного слова викладача слово надається одному зі студентів. Виступаючому для викладення своїх думок надається 5-6 хвилин. Виступ не повинен бути ні надто коротким, ні надмірно затягнутим; слід якомога повніше та чітко висвітлити поставлене питання. Інші студенти уважно слухають виступ колеги та потім беруть участь в обговоренні, висловлюючи власне розуміння питань і, таким чином, здійснюють колективний пошук вірних узагальнень та висновків.

Виступаючий повинен показати знання матеріалу, вміння аналізувати його, додержуючись послідовності викладу, чітко переходячи від одного пункту свого виступу до іншого, підкреслюючи найважливіші та найсуттєвіші моменти, роблячи короткі висновки. При цьому слід говорити зрозуміло, конкретно, своїми словами, а не читати записи чи нормативний матеріал. Під час виступів можна користуватись до певної міри конспектом з семінарського (практичного) заняття, нормативними актами, витягами з правових джерел.

Виконання *контрольних питань* передбачає здійснення узагальнення чи навпаки конкретизацію окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення правових норм тощо.

Вирішення *методичних та практичних завдань* слід починати з уважного вивчення змісту конкретного завдання, фабули справи та визначення фактичних обставин, що мають юридичне значення. Потім необхідно з'ясувати особливості відповідних відносин, їх характер, склад, що дасть змогу вірно підібрати необхідний інститут та норму права для їх врегулювання. Розв'язання завдання повинне бути максимально повним, обґрунтованим, із посиланням на конкретні статті чинного законодавства та визначенням ймовірних варіантів його вирішення, які можуть відрізнятися в залежності від зміни обставин.

Семинарські (практичні) заняття є обов'язковими для відвідування. На них ведеться облік поточної успішності студентів. Тому пропущений семінар, незважаючи на причину пропуску, так само як і незадовільна оцінка одержана в процесі семінарського (практичного) заняття, підлягають обов'язковому відпрацюванню.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ

(2 год.)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Питання для обговорення:

1. Місце та роль Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. 1950 р. та протоколів в загальноєвропейській системі захисту прав людини.
2. Правовий статус Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ).
3. Процедура звернення до Європейського суду з прав людини.
4. Юрисдикція Європейського суду з прав людини в системі захисту прав людини.
5. Особливості виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні та контроль за їх виконанням.
6. Європейська соціальна хартія (переглянута): загальна характеристика.
7. Захист прав людини в Європейському Союзі.
8. Хартія основоположних прав Європейського Союзу 2000 р.
9. Діяльність ОБСЄ у сфері визначення та просування стандартів захисту прав людини (Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин)

☑ Ключові терміни: принципи тлумачення та особливості застосування в національному правопорядку Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколів до неї; інституційну систему Ради Європи та їх юрисдикцію в сфері захисту прав; порядок звернення до ЄСПЛ; система захисту прав людини в ЄС та ОБСЄ.

📖 Методичне завдання (обов'язково відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття):

1. Порівняйте каталог прав і свобод людини, що зазначені у Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Конституції України. Складіть відповідну порівняльну таблицю.
2. Віднайдіть у Конвенції і протоколах до неї матеріальні, організаційні та процесуальні норми. Складіть відповідну таблицю.

📌 Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізуйте справу «Бурмич та інші проти України» № 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати ЄСПЛ 2017 р. та обґрунтуйте власну позицію. <https://minjust.gov.ua/m/4600>

Завдання 2. Проаналізуйте справу «Бочан проти України № 2» 2015 р. враховуючи Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a43#Text

Додаткова література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 року. № 995_004. Дата оновлення: 01.08.2021 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Мицик В. В. Права людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту : підручник. К.: Фенікс, 2010. 722 с.
3. Опольська Н. М., Бабой А. М., Бабой В. С. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Вінниця: Твори. 2021. 408 с.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. Дата оновлення: 02.12.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р.
6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2,4,7, та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р.
7. Про ратифікацію Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари: Закон України від 22.02.2000.
8. Про ратифікацію Протокол № 10 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини: Закон України від 23.08.2006.
9. Про ратифікацію Протокол № 12 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини: Закон України від 09.02.2006.
10. Про ратифікацію Протоколу № 13 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари за будь-яких обставин: Закон України від 28.12.2002 р.
11. Про ратифікацію Протоколу № 14 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини: Закон України від 09.02.2006.
12. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.
13. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч.-посіб. [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків. Право, 2018. 374 с.
14. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник Київ. 2018. 168 с.

Змістовий модуль 2. Міжнародні стандарти прав людини

ТЕМА. ПРАВО НА ЖИТТЯ. ЗАБОРОНА КАТУВАНЬ, НЕЛЮДСЬКИХ АБО ТАКИХ, ЩО ПРИНИЖУЮТЬ ГІДНІСТЬ, ВИДІВ ПОВОДЖЕННЯ ЧИ ПОКАРАННЯ.

(2 год.)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Питання для обговорення:

1. Поняття права на життя в доктрині міжнародного права.
2. Обсяг та складові права на життя в міжнародно-правових актах універсального характеру та зобов'язання держави щодо права на життя.
3. Поняття та обсяг заборони катувань, нелюдського та принижуючого гідність поводження або покарання. Обов'язок держав щодо заборони катувань, нелюдського та принижуючого гідність поводження або покарання.
4. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 р.? Правові аспекти.

Ключові терміни та поняття: право на життя як обов'язок позитивних дій держави, заборона катувань, нелюдського та принижуючого гідність поводження або покарання; «розумний строк» розгляду справ у суді, доктрина зворотної дії закону в рішеннях Європейського суду з прав людини.

II. Обґрунтуйте власну позицію:

Завдання 1. Проаналізуйте справу «Макканн та інші проти Сполученого Королівства» (McCann and Others v. United Kingdom), № 18984/91, рішення Великої палати 1995 р.; та обґрунтуйте власну позицію.

[https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?filename=CASE+OF+McCANN+v.+THE+UNITED+KINGDOM+-\[Ukrainian+Translation\]+summary+by+the+COE+Human+Rights+Trust+Fund.pdf&id=001-117863&library=ECHR&logEvent=False](https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?filename=CASE+OF+McCANN+v.+THE+UNITED+KINGDOM+-[Ukrainian+Translation]+summary+by+the+COE+Human+Rights+Trust+Fund.pdf&id=001-117863&library=ECHR&logEvent=False)

Завдання 2. «Лопеш де Соуза Фернандеш проти Португалії» (Lopes de Sousa Fernandes v. Portugal), № 56080/13, рішення Великої палати 2017 р.

<https://edera.gitbook.io/human-rights/vipusk-2/pereklady/fernandes>

Завдання 3. У яких випадках застосування смертної кари НЕ є порушенням ст. 2 «Право на життя» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколу 13 до неї?

Завдання 4. Проаналізуйте справу та обґрунтуйте власну позицію щодо справи Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ – далі) «Сьорінг проти Сполученого Королівства» (Soering v. United Kingdom), № 14038/88, 1989 р.

<https://ips.ligazakon.net/document/SO2491>

Завдання 5. Проаналізуйте справу та обґрунтуйте власну позицію щодо справи ЄСПЛ «Гефген проти Німеччини» (Gafgen v. Germany), № 22978/05, рішення Великої палати 2010 р.

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126166&filename=CASE%20OF%20G%C3%84FGEN%20v.%20GERMANY%20->

Завдання 6. Проаналізуйте справу та обґрунтуйте власну позицію щодо справи ЄСПЛ «Каверзін проти України», № 23893/03, 2012 р.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_851#Text

Основна література:

1. Мицик В. В. Права людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник. К.: Фенікс, 2010. 722 с.
2. Сироїд Т. Л. Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник. К.: Право, 2019. 310 с.
3. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : навч. посібник. К.: Право, 2019. 496 с.
4. Справа Європейського суду з прав людини «Лопеш де Соуза Фернандеш проти Португалії» (Lopes de Sousa Fernandes v. Portugal), № 56080/13, // URL://edera.gitbook.io/humanrights/vipusk-2/pereklady/fernandes

Додаткова література:

1. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 2 «ПРАВО НА ЖИТТЯ» ЄКПЛ /URL://ukrainepravo.com/international_law/
2. Мацокін В. В. Окремі аспекти права громадян України на достатній життєвий рівень у системі основних соціальних прав і свобод людини і громадянина // Державне будівництво і місцеве самоврядування. 2007. № 14. С. 148–157.

**Тема. СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ .
СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ (2 год.)**

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8

Питання для обговорення:

1. Поняття та обсяг свободи думки, совісті та релігії в міжнародних актах універсального характеру.
2. Поняття свободи совісті та релігії в міжнародних актах регіонального характеру.
3. Зміст свободи думки, совісті та релігії в практиці Європейського суду з прав людини.
4. Правове регулювання втручання держави в свободу релігії згідно Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.
5. Зобов'язання держав щодо свободи думки, совісті та релігії.

Ключові терміни та поняття: свобода думки, свобода совісті, свобода віросповідання в рішеннях Європейського суду з прав людини.

II. Проаналізуйте справу та обґрунтуйте власну позицію:

Завдання 1. Аналіз справи ЄСПЛ «Коккінакіс проти Греції» 1993р. № 14307/88, 1993 р.;

Завдання 2. Аналіз справи «С.А.С. проти Франції» (S.A.S. v. France), № 43835/11, рішення Великої палати 2014 р.;

Завдання 3. Аналіз справа «Евейда та інші проти Сполученого Королівства» (Eweida and Others v. United Kingdom), № 48420/10, 59842/10, 51671/10, 36516/10, 2013 p.)

Основна література:

1. Мицик В.В. Права людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту Підручник. К. : Феникс, 2010. 722 с.
2. Сироїд Т. Л. Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини? навчальний посібник. К.:Право, 2019. 310.
3. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. К. : Право, 2019. 496 с.
4. Грозев Й. Поняття свободи віросповідання за статтею 9 Європейської конвенції з прав людини / Й. Грозев // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. К.: ВПОЛ, 2004. С. 428-429.
5. Сорокун В.М. Загальні принципи права на свободу думки, совісті та релігії відповідно до рішення «С.А.С. проти Франції» Європейського суду з прав людини / В. М. Сорокун // Проблеми законності. 2016. Вип. 132. С. 186-196.
6. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини : навч. посіб. / Т.І.Дудаш. 2-ге вид., змінене і доповнене. К. : Алерта, 2014. 488с.

Додаткова література:

1. Мацокін В. В. Окремі аспекти права громадян України на достатній життєвий рівень у системі основних соціальних прав і свобод людини і громадянина // Державне будівництво і місцеве самоврядування. 2007. № 14. С. 148–157.
2. «Коккінакіс проти Греції» 1993р. № 14307/88, 1993 р. // URL: <http://www.rroi.narod.ru/echr/translation/translation/kokkinakis.htm>
3. Справа Європейського суду з прав людини «С.А.С. проти Франції», 2014 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-150987%22%5D%7D>
4. Справа Європейського суду з прав людини «Евейда та інші проти Сполученого Королівства» <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126876&filename=CASE%20OF%20EWEIDA%20AND%20OTHERS%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM%20-%205BUkrainian%20Translation%5D%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf&logEvent=False>